

ใบความรู้เรื่อง คำบุพบท
หน่วยที่ ๔ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง คำบุพบท
รายวิชาภาษาไทย รหัส ท๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

คำบุพบท คือ คำที่ปรากฏหน้าคำนาม หรือคำสรรพนามเพื่อบอกความสัมพันธ์ระหว่างคำนั้น กับคำอื่น
ในประโยคเดียวกัน ให้นักเรียนสังเกตประโยคต่อไปนี้ (นาวิณี หลำประเสริฐ และคณะ, ๒๕๔๘, หน้า ๓๘ – ๓๙)

๑. แมวนอนบนโซฟา
๒. นักสำรวจค้นพบถ้ำธารใต้หุบเขา
๓. การ์ตูนของเธอมีสีสั้นสวยงาม
๔. ครูกำลังอ่านพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
๕. ลูกมอบพวงมาลัยแด่แม่
๖. พ่อทุ่มเททำงานเพื่อครอบครัว
๗. ชาวบ้านบางระจันรวมพลกันต่อสู้กับข้าศึก
๘. พี่ไปเข้าค่ายจริยธรรมเมื่อวันศุกร์
๙. ศิษย์ดีเพราะครู

ประโยคที่ ๑ และ ๒	มีคำว่า บน ใต้ บอกตำแหน่ง ที่ตั้ง สถานที่
ประโยคที่ ๓ และ ๔	มีคำว่า ของ แห่ง บอกความเป็นเจ้าของ
ประโยคที่ ๕	มีคำว่า แต่ บอกผู้รับผล
ประโยคที่ ๖	มีคำว่า เพื่อ บอกความมุ่งหมาย
ประโยคที่ ๗	มีคำว่า กับ บอกความเกี่ยวข้อง
ประโยคที่ ๘	มีคำว่า เมื่อ บอกเวลา
ประโยคที่ ๙	มีคำว่า เพราะ บอกเหตุผล

สรุปได้ว่าคำบุพบทบอกความหมายหลายประการ ดังปรากฏในเรื่องชนิดของคำบุพบท ดังนี้

ชนิดของคำของคำบุพบท

คำบุพบทแบ่งออกเป็น ๒ ชนิด

๑. คำบุพบทที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำนาม คำสรรพนามกับคำนาม คำนามกับคำกริยา คำสรรพนามกับคำสรรพนาม คำสรรพนามกับคำกริยา คำกริยากับคำนาม คำกริยากับคำสรรพนาม คำกริยากับคำกริยา เพื่อบอกสถานการณ์ให้ชัดเจน ดังนี้

๑.๑ บอกสถานภาพความเป็นเจ้าของ เช่น แห่ง ของ

พ่อชื่อสวนของนายทองคำ (นามกับนาม)

๑.๒ บอกความเกี่ยวข้อง เช่น กับ แก่ แต่ ต่อ เพื่อ สำหรับ โดย ทั้ง เฉพาะ ตาม

เขาเห็นแก่กิน (กริยากับกริยา)

คุณครูให้รางวัลแก่ฉัน (นามกับสรรพนาม)

๑.๓ บอกเวลา เช่น ตั้งแต่ จน จนกระทั่ง เมื่อ

เขามาตั้งแต่เช้า (กริยากับนาม)

๑.๔ บอกสถานที่ เช่น ใกล้ ไกล ใน บน นอก

เขามาจากต่างจังหวัด (กริยากับนาม)

๑.๕ บอกความเปรียบเทียบ เช่น

พี่หนักกว่าฉัน (กริยากับสรรพนาม)

๒. คำบุพบทที่ไม่มีความสัมพันธ์กับคำอื่น ส่วนมากจะอยู่ต้นประโยค ใช้เป็นการหักทลาย มักใช้ในคำประพันธ์ เช่นคำว่า ดูก่อน ข้าแต่ ดูกร คำเหล่านี้ใช้นำหน้าคำสรรพนามหรือคำนาม เช่น

ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย

ข้าแต่ท่านทั้งหลายโปรดฟังข้าพเจ้า

หน้าที่ของคำบุพบท

หน้าที่ของคำบุพบท มีดังนี้คือ

๑. ทำหน้าที่นำหน้านาม เช่น

หนังสือของพ่อหาย

เขาไปกับเพื่อน

๒. ทำหน้าที่นำหน้าสรรพนาม เช่น

ปากกาของฉันอยู่ที่เขา

ฉันชอบอยู่ใกล้เธอ

๓. ทำหน้าที่นำหน้ากริยา เช่น

เขากินเพื่ออยู่

เขาทำงานกระทั่งตาย

๔. ทำหน้าที่นำหน้าประโยค เช่น

เขามาตั้งแต่ฉันตื่นนอน

เขาพูดเสียงดังกับคนไข้

๕. ทำหน้าที่นำหน้าคำวิเศษณ์ เช่น

เขาต้องมาหาฉันโดยเร็ว

เขาเลวสิ้นดี